

Nr 82.

Av herrar **Bengtsson** i Norup och **Eriksson** i Grängesberg, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag i fråga om understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln, punkt 24, föreslagit riksdagen att till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter i riksstaten för budgetåret 1924—1925 uppföra oförändrat ordinarie reservationsanslag med kronor 120,000:—. Av motiveringen för detta förslag framgår, att understöden beräknats skola utgå med samma belopp som under läsåret 1917—1918, d. v. s. för elever i lantbruks- m. fl. skolor 100 kronor för år till obemedlad och 60 kronor till mindre bemedlad elev samt för elever i lantmannas- m. fl. skolor 25 kronor för månad till obemedlad och 15 kronor till mindre bemedlad elev.

Rörande här ifrågavarande understöd till obemedlade och mindre bemedlade elever må först erinras, att detsamma i sin nuvarande form ursprungligen tillkommit på förslag av 1907 års lantbruksundervisningskommitté. I sitt betänkande framlade sagda kommitté bl. a. förslag om understöd av statsmedel till obemedlade och mindre bemedlade elever i de lägre lantbruksundervisningsanstalterna. Kommittén ansåg, att understödet till obemedlad elev borde utgå med ett belopp motsvarande hälften av kostnaderna för kursen, oberäknat resor och undervisningsavgift, samt för mindre bemedlad elev med något lägre belopp. I enlighet med denna sin uppfattning och på grundval av uppgjorda beräkningar föreslog kommittén att understöden skulle bestämmas till förut nämnda belopp, 100 resp. 60 kronor för år och 25 resp. 15 kronor för månad. Detta förslag blev sedermera av Kungl. Maj:t och riksdagen godkänt. Genom beslut av 1912—1917 års riksdagar fastställdes sålunda understöden till sistnämnda belopp.

Genom ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i årets statsverksproposition skulle sålunda understöden till behövande elever inskränkas till samma belopp, som de bestämdes till redan för läsåret 1912—1913. Att de sedan, trots penningvärdets fall, bibehöllos oförändrade t. o. m. läsåret 1917—1918 torde närmast ha sin grund däruti, att vid den tidpunkt, hösten 1916, då eventuella framställningar om höjning kunnat göras, levnadskostnaderna ännu ej stigit i så hög grad och att så var förhållandet även under förra delen av 1917, då riksdagen fattade sitt beslut i ärendet. Då förut nämnda kostnader för elevernas vistelse vid skolan — kost, logi och skolmateriell — torde ha stigit med i genomsnitt åtminstone 60—80 %, d. v. s. från beräknade 50 till 80 å 90 kronor

per månad eller från 200 till 320 å 360 kronor per år, skulle sålunda en återgång till de ursprungliga understödsbeloppen innebära, att dessa för obemedlade elever sänktes från hälften till föga mer än en fjärdedel av kostnaden för vistelsen vid skolan. Att detta måste i hög grad försvåra skolornas rekrytering och på ett betänkligt sätt minska möjligheterna för obemedlade och mindre bemedlade elever att besöka ifrågavarande skolor, torde ligga i öppen dag. Likaledes är det påtagligt, att riksdagen genom ett sådant beslut skulle på ett anmärkningsvärt sätt avvika från en förut godkänd och följd princip.

Med hänsyn till den stora vikt för landets jordbruk, som måste tillmätas den lägre lantbruksundervisningen, och önskvärdheten av att tillträdet till våra lantbruks-, lantmanna- och lantushållsskolor ej i högre grad än som är nödvändigt försvåras för obemedlade och mindre bemedlade elever, kunna vi icke anse det vara lämpligt, att understöden till nämnda elever nedsättas i så hög grad, som Kungl. Maj:t föreslagit. Redan den av föregående års riksdag vidtagna reduceringen av understödsbeloppen är ur nämnda synpunkt alltför kraftig. Då det emellertid av statsfinansiella skäl ej torde låta sig göra att höja nämnda, för innevarande läsår gällande belopp, anse vi oss ej böra ifrågasätta detta. Däremot vilja vi föreslå, att nämnda belopp fastställas att gälla även för läsåret 1924—1925 och att härför erforderligt anslag beviljas. Häri-genom skulle åtminstone de obemedlades villkor något förbättras.

Enligt i statsverkspropositionen lämnade uppgifter har Kungl. Lantbruksstyrelsen föreslagit, att, utöver det ordinarie reservationsanslaget för ifrågavarande ändamål, ett förstärkningsanslag av 40,000 kronor måtte beviljas. Emellertid skulle enligt departementschefens yttrande sannolikt en viss reservation uppkomma å det för budgetåret 1923—1924 beviljade anslaget. Med hänsyn härtill torde, även vid bifall till det av oss framlagda förslaget rörande understödsbeloppens storlek, ett förstärkningsanslag av 20,000 kronor vara tillräckligt. Lägre synes det emellertid ej heller kunna beräknas, om, såsom riksdagens mening torde vara, alla elever, som vid omsorgsfull och sträng prövning befunnits vara obemedlade eller mindre bemedlade, skola komma i åtnjutande av det för dem beräknade beloppet. Att så sker har också stor betydelse för skolornas rekrytering med tillräckligt elevantal. Flertalet av de elever, som kunna räknas till nämnda kategorier, våga nämligen ej bestämma sig för att genomgå en kurs, om de icke kunna tillförsäkras utsikt att vid uppfyllandet av härför erforderliga villkor erhålla statsunderstöd för kursens genomgående. Ett otillräckligt anslag till elevunderstöd vållar också betydande svårigheter vid fördelningen av understöden. Då ansökningarna om understöd inkomma vid olika tidpunkter från olika skolor och antalet behövande i motsvarande kurser växlar från år till år, kommer nämligen ett för knappt tillmätt anslag med sannolikhet medföra en ojämn fördelning, antingen så, att de första grupperna sökande erhålla mindre än de äro berättigade till eller också tvärtom. Även med hänsyn härtill är det sålunda, då riksdagen de senare åren ej ansett sig kunna godkänna ifrågavarande anslag såsom förslagsanslag, högst önskvärt för att icke säga nödvändigt att de för ändamålet disponibla medlen ej äro allt för knappt tillmätta.

Med stöd av det ovan anförda få vi sålunda vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förenämnda yrkande i årets statsverksproposition men med avvikande i viss mån från däri framställda förslag besluta,

dels att understöd till obemedlade och mindre bemedlade elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter måtte utgå med samma belopp som av föregående års riksdag fastställts att gälla för innevarande läsår samt

dels, till förstärkning av det av Kungl. Maj:t föreslagna ordinarie reservationsanslaget, för ändamålet bevilja ett extra anslag för budgetåret 1924—1925 av kronor 20,000:—.

Stockholm den 19 januari 1924.

Sv. Bengtsson
i Norup.

Bernh. Eriksson.

